

SAVONIA

■ OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

LEIKKIPUISTO LAPSEN KEHITYSTÄ TUKEVANA YMPÄRISTÖNÄ

TEKIJÄT: Siiri Piironen
Anna Ruotsalainen

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Koulutusohjelma Toimintaterapian koulutusohjelma	
Työn tekijät Siiri Piironen ja Anna Ruotsalainen	
Työn nimi Leikkipuisto lapsen kehitystä tukevana ympäristönä	
Päiväys	20.10.2013
Sivumäärä/Liitteet	27/35
Ohjaaja Sirpa Siikonen	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani Kuopion kaupunki, Annukka Jämsä-Taskinen	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyö oli kaksiosainen kehittämistyö, joka alkoi LapsiKuopio -hankkeen pohjalta. Hankkeessa oli kehitetty muun muassa info- ja teematauluja Kuopion leikkipuistoihin, ja opinnäytetyön tarkoituksena oli jatkaa tätä työtä tekemällä tekstit kahteen muutaman vuoden välein vaihdettavaan leikkipuistoissa olevaan teematauluun. Toisen kehittämistyön tarkoituksena oli kehittää tekstisisällöt esitteeseen, jota on tarkoitus jakaa Kuopion kaupungin kuntoutuspalveluissa vanhemmille. Työn toimeksiantajana toimi Kuopion kaupunki.</p> <p>Ensimmäisen kehittämistyön tavoitteena on antaa leikkipuistoissa käyville vanhemmille tietoa lapsen kehityksestä ja siitä, miten sitä voi leikin avulla tukea. Vanhempien tietämyksen lisäämisen kautta tavoitteena on saada lapsiperheet käymään yhä useammin leikkipuistoissa, jotta lapset saisivat mahdollisimman monipuolisia leikkimahdollisuuksia kehittyäkseen. Lisäksi säännölliset leikkipuistokäynnit auttavat lasta omaksumaan liikunnallisen elämäntavan jo pienestä pitäen.</p> <p>Toisen kehittämistyön tavoitteena on antaa vanhemmille tietoa leikin vaikutuksista lapsen kehitykseen ja neuvoja niihin tilanteisiin, joissa heidän lapsensa ei jostakin syystä hakeudu eri leikkeihin. Näin ollen tavoitteena on, että vanhempi ymmärtää leikin tärkeyden lapselle ja osaa omalta osaltaan tukea tätä leikkimisen pulmatilanteissa.</p> <p>Opinnäytetyötä varten hankittiin teoretietoa lapsen kehityksestä, ympäristön vaikutuksista kehitykseen sekä leikistä ja sen tukemisesta. Tiedon pohjalta koottiin tekstit sekä teematauluihin että esitteeseen. Toimintaterapeuttisen näkökulman saamiseksi työhön valittiin malliksi Inhimillisen toiminnan malli (Model of Human Occupation, MOHO), jonka kautta tarkasteltiin lasta, leikkiä ja leikkipuistoa.</p> <p>Toimeksiantaja Kuopion kaupunki saa laaditut tekstisisällöt käyttöönsä, ja voi muokata ne mieleiseensä ulkoasuun sekä teematauluissa että esitteessä. Tämän jälkeen Kuopion kaupunki voi tuottaa teematauluja haluamiinsa leikkipuistoihin ja jakaa esitteitä vanhemmille, jotka tarvitsevat neuvoja lapsensa leikin tukemiseen.</p>	
Avainsanat Lapsen kehitys, leikkipuisto, leikki, ympäristö, leikin tukeminen, LapsiKuopio -hanke, Inhimillisen toiminnan malli	

Field of Study Social Services, Health and Sports			
Degree Programme Degree Programme of Occupational Therapy			
Authors Siiri Piironen and Anna Ruotsalainen			
Title of Thesis A Playground as an Environment Supporting Child's Development			
Date	20.10.2013	Pages/Appendices	27/35
Supervisor Sirpa Siikonen			
Client Organisation /Partner Kuopion kaupunki, Annukka Jämsä-Taskinen			
<p>Abstract</p> <p>Bachelor's Thesis was a two part development work, which was based on a project called LapsiKuopio. The project had composed, among other things, information and thematic posters for Kuopio playgrounds, and with graduate thesis it was the intention to continue this work by providing texts for two thematic playground posters that are changed every couple of years. We also undertook to devise text contents for a leaflet to be distributed to parents in the City of Kuopio rehabilitation services. Our work was commissioned by the City of Kuopio.</p> <p>The aim of the first development project is to provide parents who visited playgrounds with information on child development and on how it could be supported through play. By increasing parents' knowledge it is the goal to make families with children visits playgrounds more and more often so that children, to develop further, could engage in play as versatile as possible. Moreover, regular visits to playgrounds contribute to a child's obtaining a physically active way of life beginning already in his/her childhood.</p> <p>The purpose of the second development project is to inform parents on the impact of play on child development and to give them advice for situations when their child, for some reason, does not participate in some kind of play. Consequently, the objective is to make a parent understand the importance of play for a child and learn, for his/her part, how to support the child with problems related to play.</p> <p>For thesis we acquired theoretical knowledge of child development, of the effects of the environment on it, as well as of play itself and how to support it. Based on this knowledge, we composed texts for both the thematic posters and the leaflet. To view the work from the perspective of occupational therapy, we chose the Model of Human Occupation (MOHO), through which we looked at the child, play and playground.</p> <p>Commissioner, the City of Kuopio, will be given the text contents we have provided and may lay them out the way they want to for both the thematic posters and the leaflet. After this, the City of Kuopio may produce thematic posters for playgrounds of their preference and distribute posters to parents who need advice to support their child's play.</p>			
<p>Keywords Child development, playground, play, environment, supporting play, LapsiKuopio project, Model of Human Occupation</p>			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	6
2	LAPSEN KEHITYS JA SIIHEN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT	9
2.1	Pienen taaperon kehitys	9
2.2	Leikki-ikäisen lapsen kehitys	10
2.3	Esikouluikäisen lapsen kehitys	10
2.4	Leikin vaikutus lapsen kehitykseen	11
2.5	Ympäristön vaikutus lapsen kehitykseen	12
2.6	Leikkipuisto lapsen leikkiympäristönä	13
3	LEIKIN TUKEMINEN	14
3.1	Pienen taaperon leikin tukeminen	14
3.2	Leikki-ikäisen leikin tukeminen	14
3.3	Esikouluikäisen lapsen leikin tukeminen	15
4	INHIMILLISEN TOIMINNAN MALLI KEHITTÄMISTYÖN NÄKÖKULMANA	16
4.1	Lapsi	16
4.2	Leikki	16
4.3	Leikkipuisto	17
5	OPINNÄYTETYÖN PROSESSIN KUVAUS	19
5.1	Prosessin eteneminen	19
5.2	Teemataulujen tekstien tekeminen	19
5.3	Esitteen tekstien tekeminen	20
5.4	Prosessin arviointi	20
5.5	Teemataulujen tekstien arviointi	21
5.6	Esitteen tekstien arviointi	22
6	POHDINTA	23
6.1	Luotettavuus ja eettisyys	23
6.2	Työn hyödynnettävyys ja jatkosuunnitelma	23
6.3	Oma oppiminen	24
7	LÄHTEET	25
	LIITE 1: VALMIIT LEIKKIPUISTOJEN TAULUT	28

LIITE 2: TEEMATAULUJEN TEKSTIT.....	30
LIITE 3: ESITTEEN TEKSTIT.....	32

1 JOHDANTO

Varhaislapsuus on tärkeintä oppimisen ja kehityksen aikaa. Tutkiva ja kokeileva leikki on tärkeässä roolissa varhaisen oppimisen kannalta. Lapsen suureen leikkimisen ja liikkumisen tarpeeseen eivät vastaa pelkät muusta elämästä irralliset liikuntatuokiot ja opetushetket, vaan jokaiseen päivään tulisi sisältyä paljon monipuolista leikkimistä ja liikkumista. (Karvonen, Siren-Tiusanen & Vuorinen 2003, 12-36). Tämä ei kuitenkaan jokaisen lapsen kohdalla pääse toteutumaan, sillä nyky-yhteiskunta asettaa haasteita lapsen luontaiselle leikille ja liikkunnalle. Ympäristön sosiaaliset ja fyysiset muutokset ovat johtaneet siihen, että lapselle on yhä vaikeampaa olla kanssakäymisessä oman elinympäristönsä kanssa. Pahimmillaan nykyiset asumis- ja liikenneolosuhteet voivat olla esteenä lapsen kehitykselle. (Zimmer 2001, 17.)

Joskus lapsen leikin esteenä voi olla myös aikuinen, joka ei ymmärrä antaa leikille tarpeeksi aikaa, tilaa ja huomiota. Usein myös pieniä lapsia ohjataan liian varhain isommille lapsille suunnattuihin leikkeihin, jolloin luontainen leikkimisen ja oppimisen ilo voi jäädä vähäiseksi. Vanhemmilla on suuri vastuu varhaisen oppimisen kannalta, sillä varhaislapsuudessa opitut asiat luovat pohjaa myöhemmin opittaville taidoille. (Karvonen ym. 2003, 12-36). Vanhemman tulisi olla tilanneherkkä ja havainnoida lapsen arkeen liittyviä yksilöllisiä tarpeita. Rohkaisu, kannustus ja positiivinen palaute ovat lapselle tärkeitä, koska ne auttavat lasta oppimaan ja toimimaan hänelle luontaisella tavalla. Lapsen onnistumisista iloitseminen antaa lapselle mielihyvän tunteita, kohottaa hänen itsetuntoaan ja antaa myönteisen kuvan hänen omasta kehostaan. Vanhemman tehtävänä on antaa lapselle mahdollisuus toimia erilaisissa virikkeellisissä ympäristöissä, kuten leikkipuistossa. (Jämsä-Taskinen, Kurvi & Nissi 2007, 8).

Opinnäytetyönämme toteutimme kaksi eri kehittämistyötä, joista ensimmäisessä tarkoituksena oli tehdä tekstit kahteen Kuopion leikkipuistoihin laitettavaan teematauluun. Osana LapsiKuopio-hanketta on tuotettu Eino Leinon puistoon ja Hapelähteenpuistoon infotaulun ja teemataulun yhdistelmät (ks. liite 1), joiden tekstit on suunnitellut toimintaterapeutti Annukka Jämsä-Taskinen ja ulkoasusta vastannut graafinen suunnittelija Anna-Maria Heikkinen. Infotaulussa kerrotaan eri leikki- ja liikuntamuotojen vaikutuksista lapsen kehitykseen, ja teemataulussa kerrotaan tarkemmin tietyn leikkitoiminnon vaikutuksista lapsen kehityksen eri osa-alueisiin. Valmis teemataulu on kiipeily-aiheinen, ja meidän osuutemme oli suunnitella tekstit teemoista ”vauhdin ja liikkeen hurmaa” ja ”leikin ja pelaamisen iloa”. Teemataulut vaihdetaan leikkipuistoissa muutaman vuoden välein, ja niitä suunnitellaan laitettavaksi vielä neljään muuhun leikkipuistoon Kuopion alueella. Pienet lapset liikkeelle -toimintamallin seurantaryhmä päättää, kuinka usein teematauluja vaihdetaan ja kuka vaih-

tamisesta vastaa. Meidän tehtävänämmä oli tuottaa vain tekstisisällöt tauluihin, ja toimeksiantaja vastaa taulujen ulkoasusta ja tuottamisesta.

Toisen kehittämistyön tarkoituksena oli laatia tekstit esitteeseen, jossa kerrotaan leikin merkityksestä lapsen kehitykselle, sekä annetaan vinkkejä vanhemmille, jos heidän lapsensa ei jostain syystä hakeudu luonnostaan eri leikkeihin. Esite on suunnattu tukea tarvitsevien 2-5 -vuotiaiden lasten vanhemmille, ja sitä on tarkoitus jakaa Kuopion terveyskeskuksen kuntoutuspalveluissa. Meidän osuutemme esitteessä oli laatia siihen tulevat tekstit, ja toimeksiantaja voi vapaasti suunnitella esitteen ulkoasun.

Kuopion leikkipuistoissa olevat infotaulut on tuotettu osana LapsiKuopio-hanketta. LapsiKuopio II –hanke (2010-2012) oli osa kansallista Kaste-ohjelmaa, jonka tarkoituksena oli kehittää lasten ja perheiden palveluita vastaamaan heidän tarpeisiinsa paremmin. LapsiKuopio II –hankkeen tavoitteena oli vakiinnuttaa varhaisen tuen työ- ja toimintatapoja lastenneuvoloissa ja varhaiskasvatuspalveluissa. (Kuopion kaupunki 2012). LapsiKuopio II –hanke toteutettiin vuosina 2010-2012, ja kevään 2012 päätösseminaarissa arvioitiin hankkeen avulla saavutettuja konkreettisia tuloksia, joita olivat erityistyöntekijöiden konsultatiopuhelinaika, moniammatillisessa yhteistyössä tuotettu tietokanta neuvoloiden ja päiväkotien käyttöön, erilaiset ohjausmateriaalit perheille jaettavaksi sekä Pienet lapset liikkeelle –toimintamallin ajatuksen pohjalta suunnitellut infotaulut Kuopion leikkipuistoihin. (Pesonen 2012.)

Opinnäytetyömme tavoitteena on teemataulujen ja esitteen avulla tukea ja kannustaa vanhempia tarjoamaan lapselleen ympäristö, jossa lapsella on mahdollisuus liikkua, leikkiä ja kehittyä lapselle ominaisella tavalla. Tavoitteena on myös auttaa vanhempia ymmärtämään lapsuuden leikkimisen ja liikkumisen tärkeys. Teemataulut on suunnattu leikkipuistoja käyttäville lapsiperheille, ja niiden tavoitteena on kannustaa vanhempia tuomaan lapsiaan leikkipuistoihin mahdollisimman usein. Kuntoutuspalveluissa jaettava esite on suunnattu vanhemmille, joiden lapset tarvitsevat tukea liikkumisessa ja leikkimisessä. Opinnäytetyömme toimeksiantaja on Kuopion kaupungin terveyskeskus, ja yhteyshenkilönämme toimii erikoistoimintaterapeutti ja vt. kuntoutuksen palveluesimies Annukka Jämsä-Taskinen.

Valitsimme tämän aiheen, sillä tulevina toimintaterapeutteina olemme kiinnostuneita lapsen kehityksestä ja sen tukemisesta. Usein toimintaterapeutti on se terveydenhuollon henkilö, joka tukee lasta leikkimisen pulmissa, mutta on myös tärkeää, että tavallisten lapsiperheiden vanhemmilla on tietoa leikin tärkeydestä, sekä keinoja tukea oman lapsen leikkimistä ja sitä kautta kehittymistä. Monipuolisten leikkimahdollisuuksien takaaminen luo lapselle perustaa pärjätä kaikilla elämän osa-alueilla, ja ehkäisee ongelmia tulevaisuudessa.

Toimintaterapeuttisen näkökulman saamiseksi työhön päätimme tarkastella keskeisiä käsitteitä, lapsi, leikki ja leikkipuisto, Inhimillisen toiminnan mallin kautta. Mallin avulla saimme näkökulman tarkastella lasta, leikkiä ja leikkipuistoa keskenään vuorovaikutuksessa olevina tekijöinä.

2 LAPSEN KEHITYS JA SIIHEN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT

Lapsen kehitys etenee kokonaisvaltaisesti, mutta kehitystä voidaan tarkastella erikseen fyysisen, sosiaalisen, emotionaalisen ja kognitiivisen osa-alueen näkökulmasta. Vaikka tässä työssä olemme tarkastelleet lapsen kehitystä ja siihen vaikuttavia tekijöitä erillisinä, lapsi on kuitenkin kokonaisuus, jonka nämä erilliset tekijät muodostavat. Inhimillisen toiminnan mallin (Model of Human Occupation, MOHO) mukaan ihminen, toiminta ja ympäristö muodostavat kiinteän, dynaamisen kokonaisuuden. Näin ollen voidaan ajatella myös lasta, leikkiä ja leikkiympäristöä kokonaisuutena, jossa jokainen tekijä vaikuttaa toiseen. Vanhemmat ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet vaikuttavat lapsen motoriseen kehitykseen, ja lapsen kognitiivinen ja sosiaalinen kehitys liittyvät tiivistä yhteen motorisen kehityksen kanssa. (Arvonen 2007, 12; Hautala, Hämäläinen, Mäkelä & Rusi-Pyykönen 2011, 240-242; Karvonen ym. 2003, 12–36.) Tässä työssä puhumme pienestä taaperosta, leikkiikäisestä sekä esikoulu- ja kouluikäisestä lapsesta, sillä kehittämistöissämme käytämme näitä termejä kuvaamaan ikäluokkia.

2.1 Pienen taaperon kehitys

1-2 vuoden ikäisenä lapsi opettelee liikkumaan, esimerkiksi ryömimään, kävelemään, juoksemaan ja hyppäämään. Tässä iässä lapsi opettelee myös muita liikuntamuotoja, kuten työntäminen, vetäminen, roikkuminen, kantaminen, nouseminen ja tasapainoilu. Pieni taapero on oppinut liikkeiden peruskaavan, mutta liikkeet ovat kulmikkaita ja laaja-alaisia, sillä koordinaatiokyky ei ole vielä kehittynyt riittävästi. Toisena ikävuotenaan lapsi on kiinnostunut ympäristöstään, toimimismahdollisuuksistaan sekä erilaisten välineiden ja tavaroiden käyttötavoista, ja liikkeiden toistoa tulee paljon. Tässä iässä lapsi pyrkii myös jäljittelemään aikuisten ja muiden lasten toimintaa. (Karvonen ym. 2003, s. 12–36.)

Ensimmäisen ikävuoden jälkeen lapsi alkaa erottaa syy-seuraussuhteita ja hahmottaa esi-neiden pysyvyyttä. Pieni taapero hakee vuorovaikutusta aktiivisesti, ja käyttää ilmeitään ja eleitään tietoisesti tullakseen ymmärretyksi. Lapsen tunteet ja niiden säätely kehittyvät, kun lapsi voi jakaa tunteitaan vanhempiensa kanssa. Lapsi oppii ohjailemaan omaa toimintaansa vanhempien reaktioita tulkitsemalla. Toisen ikävuoden jälkeen lapsi alkaa ymmärtää todellisen ja kuvitelman eron, ja hänen mielikuvituksensa kehittyä. Noin 18 kuukauden jälkeen syntyvät lapsen ensimmäiset moraaliset tunteet, kuten myötätunto, noloistuminen ja kateus. Lapsi alkaa kokea syyllisyyttä ja häpeää vanhempien paheksunnan seurauksena noin 24 kuukauden ikäisenä. Tässä vaiheessa myös ylpeyden tunne kehittyä. Lapsen ja vanhempien eroavista tarpeista johtuvia kiistoja ratkaistaessa lapsi oppii sääntöjen noudattamista, itsehallintaa ja moraalialia. Lapsen itsetunto kehittyä, ja hän on erityisen herkkä mui-

den ihmisten hyväksynnälle ja torjunnalle. Myös muiden ihmisten mielipiteet alkavat vaikuttaa lapseen. Lapsi alkaa vähitellen osoittaa kiinnostustaan ikätovereihin ja kiinnostuu heidän kanssaan leikkimisestä. (Puura.)

2.2 Leikki-ikäisen lapsen kehitys

Leikki-ikäinen (3-4 – vuotias) lapsi harjoittelee aiemmin oppimiaan perusliikkeitä. Harjoituksen myötä liikesuoritusten laatu paranee muun muassa joustavuuden lisääntyessä, voimankäytön säätelyn parantuessa ja liikerytmin kehittyessä. Samalla lapsi alkaa käyttää oppimiaan taitoja uusissa tilanteissa ja tehtävissä. Lapsi oppii myös yhdistelemään eri liikesuorituksia toisiinsa, esimerkiksi juoksemisen ja hyppäämisen. (Miettinen 1999, 12-13.) Leikki-ikäinen lapsi osaa hypätä tasajalkaa, seistä hetken yhdellä jalalla, kävellä portaita tasa-askelin ja ajaa kolmipyörää tai apupyörillä varustettua polkupyörää. Lapsen liikkuminen on usein riehakasta ja innokasta, ja mieluisia leikkejä ovat muun muassa palloleikit, peuhuleikit ja laulu- ja piirileikit. (Karvonen ym. 2003, 62; Mannerheimin lastensuojeluliitto 2012.)

3-4-vuotiaat lapset ovat kiinnostuneita samanikäisten lasten toiminnasta ja oppivat paljon jäljittelemällä, katselemalla ja vertailemalla toisiaan. Tässä iässä lapsi alkaa leikkiä myös muiden lasten kanssa, mutta leikki saattaa muuttua vielä helposti nahisteluksi. Lelujen jakaminen ja oman vuoron odottaminen alkavat helpottua neljännen ikävuoden paikkeilla. Lapset pystyvät leikkimään itsenäisesti ja keskittymään toimintaan pidempään, mutta tarvitsevat tähän aikuisen tukea. Lapsi tarvitsee aikuiselta myös huomiota ja myönteistä palautetta. 3-4 vuoden iässä uhmaikä voi vielä näkyä, ja lapsi saattaa pahoittaa mielensä helposti. (Karvonen ym. 2003, 60; Mannerheimin lastensuojeluliitto 2012.) Kolmannen ikävuoden jälkeen lapsi alkaa käyttää kieltä ajattelun jäsentämiseen ja kokemusten integroimiseen. Ajattelun ja kielen kehityksen myötä lapsen itsesäätelykyky kehittyy. (Puura.)

2.3 Esikouluikäisen lapsen kehitys

Viidennen ikävuoden aikoihin lapsen oppimat liikemallit alkavat eriytyä ja kehittyä. Suoritusten määrä lisääntyy, liikekulkujen laatu paranee ja lapsi osaa soveltaa liikemallejaan eri tilanteisiin. Kun lapsen tasapainokyky kehittyy, hänen on mahdollista oppia ajamaan pyörällä. Tässä iässä lapsi myös opettelee hiihtämään, luistelemaan ja uimaan. Esikouluikäinen lapsi nauttii eri liikkumismuodoista, kuten kiipeilystä, juoksemisesta, mäen laskemisesta, keinumisesta, narulla sekä yhdellä jalalla hyppimisestä ja tanssimisesta ja jumppaamisesta. Lapsi oppii myös yhdistelemään entistä paremmin eri liikkeitä toisiinsa, esimerkiksi viisi-vuotias osaa heittää ja ottaa kiinni, ja kuusivuotias juoksee ja heittää palloa. (Karvonen ym. 2003, 56; Mannerheimin lastensuojeluliitto 2012; Miettinen 1999, 13.)

Tässä ikävaiheessa lapsen mielikuvat ovat konkreettisia, eloisia ja tunnepitoisia. Mielikuvitusleikit ja roolileikit ovat suuressa osassa. Viidennen ikävuoden aikana suunnitelmallisuus lisääntyy. Toiminnassaan lapset oppivat ennakoimaan tapahtumia sekä noudattamaan yksinkertaisia ohjeita ja jäljittelemään malleja. Vuoron odottaminen ja yhdessä muiden lasten kanssa toimiminen helpottuu, ja lapsi saa valmiuksia ryhmässä toimimiseen. Viisivuotias on tunne-elämältään yleensä tasapainoinen, mutta kuusivuotiaan tunteet voivat ailahtella nopeasti. Ilo ja suru vaihtelevat, ja lapsi saattaa menettää malttinsa helposti. Lapsi alkaa erottaa teoissaan oikean ja väärän, ja sääntöjen noudattaminen on lapselle tärkeää. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2012; Miettinen 1999, 15-16.) Kouluikässä lapsi on motivoitunut oppimaan, ja pystyy keskittymään pidempiä aikoja kuin aiemmin. Lapsi osaa olla vuorovaihtuksessa toisten ihmisten kanssa nauttien siitä, mutta sietää myös lyhyitä yksinoloaikoja. (Puura.)

2.4 Leikin vaikutus lapsen kehitykseen

Vanhimpien leikin teorioiden mukaan leikki syntyy lapsen ylimääräisestä energiasta, kun taas nykyaikaisissa teorioissa leikki nähdään vapaaehtoisena, kuvitteellisena toimintana, joka erottuu muusta elämästä. Leikki on lähtöisin lapsen sisäisestä motivaatiosta, ja leikissä itse prosessi on tärkeämpää kuin lopputulos. Leikissä lapsi voi tehdä asioita, jotka eivät muuten ole mahdollisia, mutta leikki saa kuitenkin usein sisällön todellisista asioista ja tapahtumista. Lapsella on luontainen halu leikkiä ja tutkia ympäristöään leikin avulla, ja leikkiminen tuottaa lapselle nautintoa ja iloa. (Kalliala 2004, 4-5; Stagnitti 2004.) Leikin tärkeimpiä ominaisuuksia ovat kuvitteelliset tilanteet, säännöt, rajoituksista vapautuminen sekä roolit (Karvonen ym 2003, 66).

Leikki on lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen kannalta tärkeää, sillä leikillä on suuri merkitys lapsen emotionaalille, sosiaaliselle, kognitiiviselle ja fyysiselle kehitykselle. Lapsen leikkiessä kehittyvät karkeamotoriikka ja kehonhallinta, kokemukset ympäristöstä, havaintotoiminnat, syy-seuraus -ajattelu, toisten huomioon ottaminen, luovuus, ongelmanratkaisutaidot, kyky erottaa ulkoinen todellisuus leikistä, kielellinen ilmaisu, esineiden käyttö niiden käyttötarkoituksen mukaan, suunnitelmallisuus sekä muisti. Leikki on keskeisessä osassa myös lapsen minäkuvan muodostumisessa ja persoonallisuuden kehityksessä. Leikissä lapsi pystyy käsittelemään erilaisia tunteita, kuten iloa, surua, pelkoa ja ahdistusta. Leikki rikastuttaa lapsen elämää ja tuo siihen jännitystä. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto; Ritmala ym. 2010, 201-204.)

Lapsuuden monipuoliset leikit luovat pohjan oppimistaitojen kehittymiselle myös aikuisena. Lapsi ei leiki oppiakseen mutta oppii leikkiessään. Pro Gradu –tutkielman ” Leikki lapsen kehityksen tukijana - Alkuopettajien antamia merkityksiä leikistä lapsen kehityksen tukijana” (Venetpalo & Tiihonen 2012) mukaan opettajat ovat havainneet, että leikin avulla lapsille

voi opettaa lähes mitä tahansa. Leikeissään lapsi yhdistelee aikaisempien kokemustensa ja havaintojensa kautta oppimiaan asioita. Oppimisen mielekkyys on kuitenkin ensisijaisen tärkeää, joten pelien ja leikkien on oltava lapselle mielekkäitä ja motivoivia. Toisaalta lapsi voi muuttaa esimerkiksi hampaiden pesun tai muun arkisen askareen leikiksi, vaikka aikuinen ei sitä välttämättä huomaisi. (Kalliala 2004, 4-5; Stagnitti & Cooper 2009, 20-22.)

2.5 Ympäristön vaikutus lapsen kehitykseen

Pieni lapsi havaitsee fyysistä ja sosiaalista ympäristöään, ja on herkässä ja välittömässä kosketuksessa siihen jatkuvasti. Lapsi arvioi omia toimintamahdollisuuksiaan verraten omia kykyjään ympäristöön. Vaikka pieni lapsi on spontaani tutkija ja kokeilija, myös aikuisilla on suuri rooli leikkimisen mahdollistamisessa. Oleellista on vanhempien luottamus leikin arvoon, leikin riskitekijöiden huomioon ottaminen, leikkitilojen määrä ja leikkiin käytettävän ajan määrä. (Karvonen ym. 2003, 53-55; Stagnitti & Cooper 2009, 20-22.)

Lapsi tarvitsee monipuolista liikuntaa, jotta hänen aivoissaan olevat hermosoluyhteydet kehittyvät siten, että lapsen on myöhemmin mahdollista oppia monimutkaisiakin liikesuorituksia. Jos kukaan ei varmista että lapsi saa monipuolisia liikekokemuksia leikkimällä ja liikkumalla, hänellä ei ole edellytyksiä oppia eriytyneempiä taitoja myöhemmässäkään iässä. Lapsen perusliikuntataidot, motoriset perustaidot ja koordinaatiokyky kehittyvät eri olosuhteissa liikkumalla ja leikkiessä. Lapsen tulisi saada leikkiä sekä ulko- että sisätiloissa monipuolisesti liikunta- ja leikkivälineitä vaihdellen. Aikuisen tehtävänä on järjestää lapselle mahdollisuuksia liikkua eri ympäristöissä ottaen huomioon lapsen omat spontaanit ja luovat ideat. (Jämsä-Taskinen ym. 2007, 13-20; Karvonen ym. 2003, 53-55.)

Koska liikuntasuorituksen oppimiseksi vaaditaan lukuisia yrityksiä, aikuisen tulee olla rohkeaseva ja kannustava lasta kohtaan. Myönteinen ilmapiiri ja kannustus ovat oppimisen edellytyksiä, ja lapselle on tärkeää iloita yhdessä aikuisen kanssa onnistumisistaan. Pieni lapsi havaitsee herkästi sosiaalisen vuorovaikutuksen ilmeistä, eleistä, katsekontaktista sekä äänen sävyistä. Lasta kohtaan osoitettu arvostus ja hyväksyntä tukevat lapsen intoa kokeilla itse uusia asioita ja toimia aktiivisesti omaa oppimistaan edistäen. Samalla lapsen itsetunto kohenee, ja aikuiselta saatu myönteinen palaute edistää lapsen positiivista mielikuvaa omasta kehostaan. Lapsi myös oppii uusia liikkeitä havainnoimalla ja matkimalla aikuista, ja yhdessä liikkuminen on lapselle tärkeää. (Arvonen 2007, 20; Jämsä-Taskinen ym. 2007, 8; Karvonen ym. 2003, 53-55.)

2.6 Leikkipuisto lapsen leikkiympäristönä

Hyvä ja monipuolinen leikkiympäristö, kuten leikkipuisto, vastaa erilaisten ja eri-ikäisten lasten tarpeisiin. Leikkivälineitä täytyy löytyä kaikenikäisille tytöille ja pojille, ja leikkiympäristön tulee houkutella monenlaisia lapsia monenlaisiin leikkeihin. On otettava huomioon sekä taitavat leikkijät että lapset, jotka eivät ole tottuneet käsittelemään leikkivälineitä tai joille mielikuvituksen käyttäminen ei ole luontaista. Leikkiympäristöjen rakentaminen, ylläpitäminen ja jatkuva kehittäminen on haastavaa, mutta erittäin tärkeää. Lapsen täytyy myös saada leikkiä sekä rauhallisia, paikallaan tapahtuvia leikkejä että vauhdikkaita, toiminnallisia leikkejä. (Kalliala 2004, 4-5; Ritmala, Ojanen, Sivén, Vihunen & Vilén, 2010, 201.)

Hyvin suunniteltu leikkipuisto rohkaisee lasta ottamaan riskejä, mutta suojaa lasta onnettomuuksilta leikkipuistovälineissä, joita hän ei itse pysty ennakoimaan. Turvallisten leikkivälineiden ei välttämättä tarvitse olla tylsiä tai epähaastavia. Lapselle täytyy antaa mahdollisuuksia tutkia leikkiympäristöjä, jotka ovat lasta aktivoivia ja tarjoavat haastetta lapselle. (Mitchell, Cavanagh & Eager, 2006.)

Prellwitzin ja Skärin tutkimuksessa *Usability of playgrounds for children with different abilities* (2007) haastateltiin kahtakymmentä kyvyiltään eri tasoista lasta leikkipuistojen käytöstä luovassa leikissä ja sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tutkimuksessa todettiin, että leikkipuisto on lapsille hyvin tuttu paikka, jota he kaipaivat jos sitä ei olisi. Tutkimuksen mukaan leikkipuisto on lapsille paikka, jossa he voivat olla vuorovaikutuksessa ikäistensä kanssa. Lasten kokemusten mukaan leikkipuisto on myös ympäristö, joka tarjoaa haasteellisia aktiviteetteja. Tutkimuksen tuloksena oli, että leikkipuistot ovat tärkeitä ympäristöjä lapsille heidän toimintakyvyn tasostaan riippumatta.

3 LEIKIN TUKEMINEN

Leikki on lapsen luontainen tapa toimia ja oppia, ja siihen tulisi olla lapsella sisäinen motivaatio. Aikuisen tehtävä on ymmärtää ja kunnioittaa tätä lapsen tärkeintä toiminnan muotoa ja antaa sille tilaa. Aikuisen tulisi antaa lapselle turvallinen, hyväksyvä ja lämmin ympäristö, jossa lapsi voi leikkiä. (Ritmala ym. 2010, 200-207.) Vaikka lapsen leikkiä voi tukea monella tavalla, on tärkeää silti muistaa olla painostamatta lasta, ja antaa hänen kehittyä omalla luonnollisella tahdilla (Woolfson 2001, 11). Leikin tukeminen riippuu lapsen ikätasosta, sillä eri ikäkausina lapsen leikki on erilaista. Kaiken ikäisten lasten leikeissä aikuisen tuki on parhaimmillaan hyväksymistä, aitoa kiinnostusta lasta ja leikkiä kohtaan, sekä tilan antamista leikille. Leikin tukemiseen kuuluu myös taito havaita ne tilanteet, joissa lapsen kannattaa antaa ohjata leikkiä itse, ja ne tilanteet, joissa aikuisen voi olla antoisaa liittyä leikkiin mukaan. (Vilén, Viuhunen, Vartiainen, Sivén, Neuvonen & Kurvinen 2006, 477-478.)

3.1 Pienen taaperon leikin tukeminen

Alle vuoden ikäinen lapsi leikkii tutkimalla omaa kehoaan ja ympäristöään. Leikki muuttaa muotoaan, kun lapsi alkaa liikkumaan ympäristössään ja tutkimaan sitä. Tällöin lapsi tarvitsee aikuiselta läsnäoloa, turvallisuuden varmistamista ja esineiden käytön mallintamista. Pienen lapsen leikin tukemista on myös koskettaminen, syliin ottaminen ja sylissä keinuttaminen (Helenius 1993, 29). Lapsen toisella ja kolmannella ikävuodella tutkimusleikit jatkuvat, kun lapsen liikkumiskyky kehittyä entisestään. Lapsi matkii mielellään aikuisen toimintoja, ja lapselle leikkiä ovat myös kaikki arkitoiminnot, joihin hän saa osallistua. Aikuisen on tärkeää ottaa tämä huomioon ja antaa lapsen tulla mukaan erilaisiin arkiaskareisiin ja olla kiinnostunut lapsen leikistä. Lapsi tarvitsee myös uudenlaisia leluja vauvalelujen tilalle, ja aikuisen tulisi ottaa tämä asia huomioon kun lapsen leikki kehittyä. (Helenius 1993, 31-32; Ritmala ym. 2010, 204-207; Vilén ym. 2006, 477.)

3.2 Leikki-ikäisen leikin tukeminen

Kun lapsi alkaa noin neljän vuoden iässä leikkiä erilaisia mielikuvitus- ja roolileikkejä, aikuisen roolin tulisi muuttua leikin tukemisessa verrattuna pienemmän lapsen leikin tukemiseen. Lapsi ei enää tarvitse samalla tavalla esineiden käyttötarkoitusten nimeämistä tai ympäristön muokkausta, vaan ennemminkin mielikuvituksellisen ja spontaanin leikin kannustamista. Aikuinen voi myös auttaa lasta leikissä omaksumaan tiettyihin rooleihin kuuluvia ominaisuuksia ja tehtäviä. Lasta tulisi tukea monipuolisessa leikkivälineiden ja ympäristön käytössä. Leikki vaatii myös tilaa ja aikaa, jota aikuisen tulisi järjestää lapsen päiviin riittävästi. (Helenius 1993, 37-39; Ritmala ym. 2010, 205-206; Vilén ym. 2006, 477.)

3.3 Esikouluikäisen lapsen leikin tukeminen

5-6 vuoden iässä lapset leikkivät mielellään erilaisia sääntöleikkejä, kuten pelaavat pelejä ja leikkivät liikuntaleikkejä. Tämän ikäiset lapset pystyvät melko hyvin omaksumaan sääntöjä, ja leikissä mukana pysymisen edellytys on, että kaikki leikkijät noudattavat sovittuja sääntöjä. (Ritmala ym. 2010, 206.) Aikuisen olisi tärkeää osata havaita ne hetket leikissä, jolloin siihen on sopivaa tulla mukaan. Parhaimmillaan aikuinen voi leikissä tuoda lisää tietoa ja uusia elementtejä, tai auttaa toisen lapsen pääsyä mukaan leikkiin. Sääntöleikeissä myös aikuisen on sitouduttava leikin sääntöihin. (Vilén ym. 2006, 478.)

4 INHIMILLISEN TOIMINNAN MALLI KEHITTÄMISTYÖN NÄKÖKULMANA

Inhimillisen toiminnan malli (Model of Human Occupation, MOHO) on yksi toimintaterapian malleista. Sen on kehittänyt Gary Kielhofner kollegoineen, ja se on julkaistu ensi kertaa vuonna 1980. Malli on asiakaslähtöinen, ja sen keskiössä on toiminta. Mallin muut keskeiset käsitteet ovat ihminen ja ympäristö, jotka toiminnan kanssa muodostavat kiinteän, dynaamisen kokonaisuuden. (Hautala, Hämäläinen, Mäkelä & Rusi-Pyykönen 2011, 240-242.) Tässä luvussa pohdimme lasta, leikkiä ja leikkipuistoa MOHO:n käsitteiden kautta.

4.1 Lapsi

MOHO:n mukaan ihmiseen liittyvät keskeiset tekijät ovat tahto, tottumus ja suorituskky. Tahto tarkoittaa mallin mukaan ihmisen motivaatiota toimintaan, ja se muodostuu kolmesta osatekijästä: henkilökohtainen vaikuttaminen, arvot ja mielenkiinnon kohteet. (Hautala ym. 2011, 236-237.) Lapsen kehityksen kannalta ajateltuna henkilökohtainen vaikuttaminen näkyy toiminnassa esimerkiksi lapsen tietoisuutena omista kyvyistä ja tunteena toiminnan tehokkuudesta. Lapsi oppii leikkiessään arvioimaan omia taitojaan ja päättämään, mitä hän voi senhetkisin taidoillaan saavuttaa. Myös toinen tahtoon liittyvä käsite, arvot, liittyvät lapsen kehitykseen. Leikkiessä lapsi muodostaa käsityksiä hyvästä ja pahasta, oikeasta ja väärästä, sekä sisäistää oman kulttuurinsa mukaisia käyttäytymismalleja. Myös lapsen mielenkiinnon kohteet muotoutuvat lapsen kehittyessä. Leikki on lapselle mieluisa ja motivoiva tapa toimia, ja samalla lapsi oppii erottamaan, millainen toiminta on hänelle itselleen mieluisaa.

MOHO:n käsite tottumus tarkoittaa ihmisen rooleja ja tapoja, jotka helpottavat arkipäivää. Lapsen arjessa rutiineiksi voi ajatella esimerkiksi päivärytmin, eli ruoka-ajat, nukkumamenoajat ja päivittäiset ulkoilut. Tavat ja rutiinit kehittyvät jo nuorena, joten esimerkiksi perheen yhteiset liikunta- ja ulkoiluharrastukset luovat hyvää pohjaa lapsen liikunnallisen elämäntavan kehittymiselle. Suorituskky on MOHO:ssa kolmas ihmiseen liittyvistä pääkäsitteistä, ja sillä tarkoitetaan ihmisen fyysisiä ja psyykkisiä kykyjä tehdä asioita. Lapsen leikkiessä kehittyvät kaikki suorituskvyn osa-alueet, joita voidaan katsoa olevaksi fyysiset ja psyykkiset tekijät ja näiden kahden muodostamat kokonaisuudet. (Hautala ym. 2011, 236-237.)

4.2 Leikki

MOHO:n mukaan toimintaan sisältyy kolme eri tasoa; toiminnallinen osallistuminen, toiminnallinen suoriutuminen eli toiminnallisuus sekä toiminnalliset taidot. Toiminnallinen osallistuminen tarkoittaa itsestä huolehtimista, työn tekemistä ja vapaa-ajan viettämistä, joihin

vaikuttavat ihmisen suorituskyky, tottumukset, tahto sekä ympäristön eri olosuhteet. Toiminnalliseen osallistumiseen kuuluvat erilaiset teot ja tehtävät, joita ihminen tekee sekä oman valintansa että sosiaalisen ympäristön odotusten perusteella. Toiminnallinen suoriutuminen on taas niiden toimintojen tekemistä, jotka liittyvät itsestä huolehtimiseen, työhön ja vapaa-aikaan. Suorituskyky, tahto ja ympäristö vaikuttavat vahvasti myös suoriutumiseen ja toiminnallisuuteen. (Hautala ym. 2011, 243-244.) Lapsen kehityksen kannalta yksi tärkeimmistä toiminnallisen osallistumisen ja suoriutumisen muodoista on leikkiminen. Leikki muuttuu lapsen suorituskyvyn mukaan ja etenee lapsen oman tahdon ja tottumusten ohjaamana. Leikkiin vaikuttaa suuresti myös fyysinen ja sosiaalinen ympäristö, kuten leikkipuisto, ja sen sisältämät mahdollisuudet tai esteet.

MOHO:n mukaan toiminnalliset taidot ovat konkreettisia tekoja ja asioita, joita tehtävien suorituksessa tarvitaan. Ihmisellä on motorisia, prosessuaalisia sekä viestintä- ja vuorovaikutustaitoja. Motorisia taitoja ovat asento, liikkuvuus, koordinaatio, voima ja energia, prosessuaalisia taitoja tiedon hyödyntäminen, järjestäminen, työskentelyn ajoittaminen ja mukautuminen sekä viestintä- ja vuorovaikutustaitoja non-verbaali viestintä, tiedon vaihtaminen ja vastavuoroisuus. (Hautala ym. 2011, 244-246.) Leikkiessään lapsi käyttää jo oppimiaan taitoja hyväkseen ja kehittyy koko ajan lisää uusien taitojen karttuessa. Leikissä nämä taidot kehittyvät ikään kuin huomaamatta ja ne ovat lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen kannalta erittäin merkittäviä.

Toiminnallisen osallistumisen pohjalta rakentuu ihmiselle vähitellen toiminnallinen identiteetti. Toiminnallisella identiteetillä tarkoitetaan ihmisen käsitystä siitä, millainen toimija hän on, mikä vaikuttaa suuresti ihmisen tulevaisuuden valintoihin. Toiminnallinen identiteetti kuvastaa sitä, millaista ihminen haluaa elämänsä olevan. Toiminnallinen pätevyys taas kehittyy sen mukaan, missä määrin ihminen pystyy toteuttamaan toiminnallisen identiteettinsä mukaista toiminnallista osallistumista. (Hautala ym. 2011, 246.) Leikin kautta lapsen minäkuva ja identiteetti alkavat muotoutua, ja lapsi saa käsityksen siitä, millainen hän on ja millaiset asiat ovat hänelle mielekkäitä. Lapsuuden kokemukset ja lapsuudessa opitut asiat vaikuttavat siihen, millaiseksi ihmiseksi lapsi kasvaa.

4.3 Leikkipuisto

MOHO:n mukaan ympäristö vaikuttaa henkilön toimintaan motivaation ja toiminnan jäsentymisen kautta. Ympäristöön luetaan kuuluvaksi ne fyysisen, sosiaalisen, kulttuurisen, taloudellisen ja poliittisen kontekstin tekijät, joilla on vaikutusta henkilön toimintaan. Ympäristö tarjoaa mahdollisuuksia ja resursseja toimintaan, mutta myös asettaa vaatimuksia ja odotuksia toiminnalle. Ympäristö voi olla toimintaa mahdollistava tai estävä tekijä. Toimin-

taan vaikuttavia ympäristön osa-alueita ovat esimerkiksi tilat, esineet ja sosiaaliset ryhmät. (Hautala ym. 2011, 240-242.)

Leikkipuisto tarjoaa lapselle tilan, jossa toimia. Leikkipuistossa olevat välineet voidaan MOHO:n mukaan luokitella tilassa oleviksi esineiksi. Tilan ja esineiden ohella leikkipuistossa näkyy ympäristön osa-alueista myös sosiaaliset ryhmät, sillä siellä lapsi tapaa muita lapsia ja aikuisia. Ympäristön fyysiset ja sosiaaliset osa-alueet muodostavat toimintaympäristön, joka muokkaa ihmisen toimimista ja houkuttelee osallistumaan toimintaan (Hautala ym. 2011, 241-243). Leikkipuiston voi ajatella olevan lapselle houkutteleva ympäristö, joka tarjoaa monipuolisia toiminnan mahdollisuuksia, ja sitä kautta edistää lapsen kehitystä.

5 OPINNÄYTETYÖN PROSESSIN KUVAUS

5.1 Prosessin eteneminen

Opinnäytetyöprosessimme alkoi keväällä 2012 opinnäytetyöinfotilaisuudessa, jonka jälkeen aloimme etsiä meitä kiinnostavaa aihetta. Tavoitteenamme oli löytää opinnäytetyöksi sellainen aihe, jossa saamme tehdä jonkin konkreettisen ja hyödyllisen tuotoksen. Sovimme tapaamisen Kuopion kaupungin kuntoutuspalveluihin, jossa keskustelimme aiheista erikoistoimintaterapeutti Annukka Jämsä-Taskisen kanssa. Kiinnostuimme aiheesta, jossa tehtävänä oli suunnitella tekstit teematauluihin. Koska tehtävä tuntui yksinään melko suppealta, päätimme lisäksi suunnitella esitteen tekstit.

Aiheen valinnan jälkeen kävimme tutustumassa Hapelähteenpuistoon, jossa oli valmis info-taulu ja yksi teemataulu. Kevään 2012 aikana teimme aihekuvauksen ja etsimme tietoa työhömmme liittyen. Syksyllä 2012 teimme työsuunnitelman, jonka esitimme alkuvuodesta 2013. Heti tämän jälkeen aloimme työstää tekstejä teematauluihin ja esitteeseen. Lopulliset versiot molemmista teksteistä olivat valmiina elokuussa 2013, jolloin aloimme keskittyä raportin kirjoittamiseen. Lokakuussa 2013 lähetimme opinnäytetyömme arvioitavaksi.

5.2 Teemataulujen tekstien tekeminen

Aloitimme teemataulujen tekstien suunnittelun analysoimalla valmiin teemataulun sisältöä ja kirjoitustyyliä. Analyysin teimme kirjaamalla itsellemme ylös sisältöön liittyviä keskeisiä aihealueita sekä kuvailemalla kirjoitustyyliä, jotta voisimme verrata, löytyvätkö omista teksteistämme samat aihealueet ja täsmääkö oma teksti valmiin teemataulun kirjoitustyylin kuvaukseen. Säilyttääksemme valmiin teemataulun rakenteen, jaoimme tekstit kolmeen kappaleeseen: pieni taapero, leikki-ikäinen ja kouluikäinen. Ennen tekstien kirjoittamista etsimme paljon aiheeseen liittyviä lähteitä suomenkielisestä kirjallisuudesta sekä kansainvälisistä lähteistä.

Miettiessämme aiheita, jotka teematauluihin tulisivat, otimme huomioon teemataulujen tekstien tavoitteet sekä kohderyhmän, jolle teksti on suunnattu. Tekstin tavoite tarkoittaa vaikutusta, joka tekstin on tarkoitus saada aikaan lukijassa. Tekstin lukijoiden huomioiminen on merkittävä osa tekstin suunnittelua, sillä se vaikuttaa muun muassa kieleen, esimerkkeihin sekä perusteluihin. (Repo & Nuutinen 2003, 77-78.) Tekstien kohderyhmää ovat leikkipuistoissa käyvien lasten vanhemmat ja muut lasten kanssa toimivat aikuiset.

"Leikin ja pelaamisen iloa" -teemataulun aiheeksi valitsimme taaperon hiekkaleikit, leikki-ikäisen roolileikit ja leikkipuistossa tempuilun sekä kouluikäisen vauhdikkaat pelit ja sään-

töleikit. "Liikkeen ja vauhdin hurmaa" -teemataulun aiheita puolestaan ovat taaperon keinuminen, leikki-ikäisen liukumäkileikit ja kouluikäisen kekseliäät perusleikkeihin yhdistettävät pelit. Teematauluihin tulevien aiheiden valinnan jälkeen kirjoitimme tekstit yhdistelemällä eri lähteistä löytämäämme tietoa. Tekstejä elävöitimme erilaisilla kielikuvilla, joiden tavoitteena oli sekä lisätä tekstin mielenkiintoisuutta että kuvailla lapsen leikkiä. Tekstien edetessä pyysimme palautetta ohjaavalta opettajalta, toimeksiantajan yhteyshenkilöltä sekä opponenteilta. Lisää tärkeäksi kokemaamme palautetta saimme muilta tutuilta, jotka työskentelevät lasten parissa. Palautteen keräämiseen emme käyttäneet valmiita kysymyksiä, vaan vapaamuotoisen palautteen keräsimme suullisena ja sähköpostin välityksellä. Erityisesti halusimme palautetta kielen ymmärrettävyydestä. Tekstien muokkaamisessa auttoi myös se, että pidimme välillä taukoa ja luimme omia tekstejämme kriittisesti tarkastellen.

5.3 Esitteen tekstien tekeminen

Ennen esitteen tekstien aloittamista meidän oli rajattava kohderyhmä. Päädyimme toimeksiantajan yhteyshenkilön kanssa keskusteltuamme rajaamaan kohderyhmäksi perheet, joiden 2-5 –vuotias lapsi tarvitsee tukea leikkimisessä. Esitettä on tarkoitus jakaa vanhemmille Kuopion kaupungin kuntoutuspalveluissa. Samoin kuin teemataulujen tekstejä kirjoittaessa otimme huomioon esitteen tekstien tavoitteet sekä kohderyhmän kielellisen ilmaisun kannalta.

Esitteen tekstien kirjoittaminen oli helpompi aloittaa kuin teemataulujen tekstien, sillä olimme jo perehtyneet monipuolisesti aihetta käsitteleviin lähteisiin. Päätimme useimmat esitteeseen tulevista aihealueista yhdessä toimeksiantajan kanssa. Esitteen ensimmäisen osan, jossa kerrotaan leikin vaikutuksista lapsen kehitykseen sekä kannustetaan hyödyntämään leikkipuistoja, nimesimme "Lähdetään leikkipuistoon!" otsikolla. Osion alaotsikoiksi valitsimme "Leikkimällä taitavaksi", "Sisällä istuen vai ulkona leikkien?", "Virkistystä vanhemmille" ja "Yhdessä liikkuminen tavaksi". Toisen osion, jossa annetaan vinkkejä eri leikkien tukemiseen, nimesimme otsikolla "Pienin askelin leikin maailmaan". Osion alaotsikoita ovat "Harjoitus tekee mestarin", "Vauhtia vähin erin", "Kohti korkeuksia", "Leikitään yhdessä" ja "Tuumasta toimeen". Kun aiheet olivat otsikoitu, tekstiä oli helppo kirjoittaa eri lähteistä kokoamamme tiedon pohjalta. Esitteen teksteistä saimme rakentavaa, yksityiskohtaista palautetta toimeksiantajan yhteyshenkilöltä, ja palautteen pohjalta muokkasimme tekstit lopulliseen muotoonsa.

5.4 Prosessin arviointi

Opinnäytetyöprosessissa onnistuimme erityisesti aiheen valinnassa, sillä aihe on kiinnostanut ja motivoinut meitä alusta loppuun asti. Aihevalinta oli onnistunut myös työn tarpeellisuuden ja hyödynnettävyyden vuoksi, ja toimeksiantajalta saamamme palautteen perus-

teella työtämme ollaan suunniteltu hyödynnettäväksi myös muihin yhteyksiin alkuperäisen tarkoituksen lisäksi.

Motivoivan aiheen valinnan lisäksi prosessissamme onnistunutta on ollut meidän keskeinen yhteistyö sekä yhteistyö toimeksiantajan kanssa. Keskinäisen yhteistyön onnistuminen on näkynyt omien aikataulujen sujuvana yhteensovittamisena sekä työn jouhevana etenemisena. Toimeksiantajalta saatu tuki ja rakentava, positiivinen palaute aina pyydettyäessä on antanut luottamusta omaa työtä kohtaan. Muiltakin tahoilta tullut palaute on tukenut prosessimme etenemistä alusta asti ja olemme aina pyydettyäessä saaneet apua ja ohjausta.

Opinnäytetyöprosessimme aikana olemme kehittyneet yhdessä kirjoittamisessa, tiedonhaussa sekä kokonaisuuksien hahmottamisessa. Alussa yhdessä kirjoittaminen tuntui työläältä, mutta loppua kohden se helpottui koko ajan ja esimerkiksi raportin teksti on jo paljon jouhevampaa kuin esimerkiksi aihekuvauksessa. Tiedonhaussa meillä oli alussa haasteita etenkin tutkimusten etsimisessä, mutta varasimme ohjauksajan informaatikolta ja nyt osaamme etsiä monipuolisesti tietoa tarvitsemistamme aiheista. Kokonaisuuksien hahmottamisen kehittyminen on näkynyt niin, että osaamme nyt jäsentää asiat kirjoittaessa selkeästi omiin kappaleisiinsa ja keskittyä tekstissä olennaiseen.

Opinnäytetyöprosessissa kehittämisen aiheena meillä olisi ollut aikataulutus. Aloitimme prosessin melko hitaasti, sillä meillä oli alussa pitkään tunne, ettemme tiedä mistä aloittaa emmekä hahmottaneet kaikkia opinnäytetyöprosessiin kuuluvia työvaiheita. Olisimme saaneet työn aikaisemmin valmiiksi, jos olisimme tehneet tuotokset valmiiksi keväällä 2013 ja kirjoittaneet raportin kesällä. Näin ollen syksyllä 2013 ei olisi jäänyt kuin opinnäytetyön esittäminen. Toisaalta ehdimme kirjoittaa raporttia hyvin syksyllä, eikä opinnäytetyömme valmistumisaika viivästyttänyt valmistumistamme.

Mielestämme aihekuvaus ja työsuunnitelma olivat myös haastekohtia opinnäytetyöprosessimme aikana. Haastavuus johtui osittain juuri siitä, ettemme hahmottaneet prosessin kulkua emmekä osanneet hakea tietoa kovin hyvin. Työsuunnitelmasta jäi myös puuttumaan muutamia oleellisia asioita teoriaosuudesta. Toisaalta saimme tästä johtuen palautetta työsuunnitelmaseminaarissa, jonka perusteella osasimme ottaa puutteet huomioon raporttia kirjoittaessa.

5.5 Teemataulujen tekstien arviointi

Teemataulujen tavoitteena on antaa tietoa vanhemmille lasten leikkimisen ja liikkumisen merkityksestä kehitykselle, ja sitä kautta motivoida vanhempia tuomaan lapsiaan aktiivisemmin leikkipuistoihin. Tavoitteena on myös edesauttaa lapsen liikunnallisen elämäntavan muodostumista perheen yhteisten leikkipuistokäyntien avulla. Tavoitteena tekstin tyyli-

le oli olla innostavaa, kannustavaa ja ymmärrettävää. Halusimme ilmaista asiat ”vanhemman kielellä”, ja välttää niin sanottua ammattisanastoa. Helpon ja ymmärrettävän kielen tunnusmerkkejä ovat tutut ja lyhyet sanat, lyhyet virkkeet sekä pää- ja sivulauseista rakentuvat virkkeet (Repo & Nuutinen 2003, 84). Toimeksiantajalta saadun loppupalautteen perusteella kehitettävää oli vielä joidenkin lauseiden tiivistämisessä, mutta halutessaan toimeksiantaja voi muokata tekstiä ennen käyttöä.

Onnistuimme mielestämme erityisen hyvin tekstin tyyliin, ja saimme siitä juuri niin ymmärrettävää ja innostavaa kuin halusimme. Myös toimeksiantaja oli tyytyväinen teksteihin, erityisesti siihen, että lapsi-vanhempi-vuorovaikutus tulee ilmi tekstissä hyvin. Tekstin muiden tavoitteiden toteutumista on tässä vaiheessa vaikea arvioida, sillä tauluja on vasta kahdessa Kuopion leikkipuistossa, ja meidän tekemämme tekstit eivät ole vielä esillä. Mielestämme teksteillä on kuitenkin hyvät mahdollisuudet täyttää tavoitteet tiedon antamiseen ja vanhempien motivoimiseen liittyen.

5.6 Esitteen tekstien arviointi

Esitteen tekstien tavoitteena on antaa tietoa ja neuvoja vanhemmalle, jonka lapsi ei syystä tai toisesta hakeudu kaikkiin leikkeihin. Emme halunneet suunnata esitettä tietyille diagnosiryhmille, vaan tuoda esille yleisiä ongelma-alueita, joita voi olla monilla lapsilla kehityksen eri vaiheissa. Tarkoituksena oli tehdä esitteeseen kaksi osiota, joista toisessa on tietoa leikin tärkeydestä lapsen kehitykselle ja toisessa konkreettisia neuvoja vanhemmille niihin leikkeihin ja tilanteisiin, joihin lapsi ei hakeudu. Halusimme, että esitteen teksti olisi mahdollisimman kannustavaa ja selkeää, ja neuvot olisivat mahdollisimman käytännöllisiä ja helposti hyödynnettävissä. Hyvä esite kertoo olennaiset asiat esittelykohteesta. Esitteeseen kannattaa valita pysyvää tietoa ja symboliikkaa, joilla herätetään myönteisiä mielikuvia. Onnistuneessa esitteessä on otettu huomioon esitteen tehtävät, esitteen jakopaikka ja vetoavuus kohderyhmään. (Repo & Nuutinen 2003, 136-137.)

Esitteen tekstien tavoitteissa onnistuimme erityisesti niin, että kieli teksteissä on käytännönläheistä ja ymmärrettävää. Mielestämme erityisesti vinkit leikin tukemiseen ovat sellaisia, että kenen tahansa vanhemman on helppo soveltaa niitä lapsen kanssa arjessa. Tekstien sisältö oli muutenkin mielestämme onnistunutta, ja palautteen perusteella muokkasimme lähinnä lausemuotoja uudelleen. Otsikointi oli toimeksiantajan palautteen mukaan onnistunutta.

6 POHDINTA

6.1 Luotettavuus ja eettisyys

Työmme luotettavuus on hyvä, sillä olemme ottaneet lähteitä valitessamme huomioon lähteen luotettavuuden, eli esimerkiksi tietolähteen tyyppin ja julkaisupaikan, lähteen tuoreuden sekä tiedon paikkaansapitävyyden. Löytämämme tiedon paikkaansapitävyyttä voi arvioida esimerkiksi tutkimalla, löytyykö samaa tietoa useista eri lähteistä. Me olemme käyttäneet työssämme useaa lähdettä tietyn asian perustelemiseksi. Olemme merkinneet huolellisesti ylös lähteen tiedot, jotka löytyvät lähdeluettelosta sekä tekstiviitteistä. Työn luotettavuus liittyy myös eettisyyteen, sillä tuotoksissamme oleva teksti perustuu luotettaviin lähteisiin, jolloin se on eettisesti hyväksyttävää esittää kohderyhmälleen. Olemme toimineet eettisten periaatteiden mukaan myös niin, että tuotoksia tehdessä olemme ottaneet kohderyhmän huomioon.

6.2 Työn hyödynnettävyys ja jatkosuunnitelma

Tavoitteenamme oli tehdä opinnäytetyönä kehittämistyö, joka palvelee mahdollisimman hyvin valittua kohderyhmää ja vastaa toimeksiantajan toiveeseen. Opinnäytetyömme ansiosta toimeksiantaja saa leikkipuistojen kehittämiseen liittyvää projektia eteenpäin, ja leikkipuistoja käyttävät perheet saavat tauluja lukemalla tietoa, jota halusimme heille jakaa. Saimme pyynnöstämme toimeksiantajalta sähköpostin muodossa loppupalautteen, jonka mukaan työmme hyödynnettävyys on hyvä, ja työmme ovat tulossa esille suunnitellusti niihin leikkipuistoihin, joissa tauluja jo on, sekä neljään uuteen leikkipuistoon. Palautteen perusteella teematauluja voidaan nostaa esille uusien leikkipuistojen avajaisissa. Toimeksiantajamme toi esille myös tekstien muita mahdollisia käyttötarkoituksia esimerkiksi kaupungin verkossa tai muussa mediassa sekä päiväkotien ulkoleikkivälinevarastojen yhteydessä aktivoimassa päiväkodin pihaleikkejä.

Myös esitteeseen suunnittelemamme tekstit ovat valmiita hyödynnettäväksi käyttöön toimeksiantajan palautteen perusteella. Toimeksiantaja vastaa esitteen ulkoasusta ja tuottamisesta. Esitettä voidaan jakaa Kuopion kaupungin kuntoutuspalveluissa kaikille varhaisen tuen tarpeessa olevien lasten vanhemmille. Kuntoutuspalveluiden työntekijä voi halutesaan käydä esitteen läpi yhdessä vanhempien kanssa tai antaa sen vanhemmille kotiin luettavaksi.

Teematauluja ja esitettä voisi hyödyntää myös alkuperäistä tarkoitusta laajemmin. Tauluja voisi olla esillä useammissa leikkipuistoissa niin Kuopiossa kuin muissakin kaupungeissa.

Esitteen tekstejä voisi hyödyntää terveydenhuollon palvelualueen kuntoutuksen lisäksi myös kasvun ja oppimisen palvelualueella tai hyvinvoinnin edistämisen palvelualueella, esimerkiksi neuvoloissa, päivähoitossa ja esiopetuksessa tai ulkoliikunta- ja virkistysalueilla. Toimeksiantaja toi esille myös mahdollisuuden hyödyntää esitteen teemoja esimerkiksi Savon Sanomiin tulevassa pienten lasten vanhemmille kohdennetussa lehtiartikkelissa.

6.3 Oma oppiminen

Olemme oppineet tätä työtä tehdessämme niin paljon, että on vaikeaa yrittää kuvata sitä kirjallisesti. Merkityksellisimmät oppimamme asiat liittyvät teoretietämykseen lapsen kehityksestä, leikistä ja sen tukemisesta sekä kehittämistyön suunnitteluun, toteuttamiseen ja raportointiin. Tämä työ on vaikuttanut myös ammatilliseen osaamiseemme. Sen huomaa erityisesti siitä, että toimintaterapian syventävässä työharjoittelussa pystyy soveltamaan teoriaosaamistaan helposti käytännön työhön. Lapsen toimintaa ja leikkiä pystyy havainnoimaan laajemmasta näkökulmasta, kun sitä peilaa omaan tietämykseen normaalista lapsen kehityksestä.

Tulevassa ammatissamme pystymme hyödyntämään monia tämän opinnäytetyöprosessin aikana oppiamme taitoja. Kaikista selvimmin oppimamme asiat näkyvät, jos työskentelemme lasten toimintaterapiassa. Pystymme hyödyntämään tietoja ja taitoja niin lapsen toimintakyvyn arvioinnissa kuin yksilö- ja ryhmätilanteissakin. Lisäksi työmme ansiosta olemme perehtyneet myös leikin tukemiseen, mikä voi olla yksi oleellinen asia lapsen toimintaterapiassa. Lisäksi osaamme myös neuvoa ja tukea vanhempaa hänen lapsensa leikin tukemiseksi. Kehittämistyötä tehdessämme jouduimme myös kiinnittämään huomiota kieleen, jota kaikkien vanhempien tulisi voida ymmärtää helposti. Tästä on hyötyä esimerkiksi potilasohjeiden kirjoittamisessa asiakasryhmästä riippumatta. Toimintaterapeutista ajattelua tässä työssä edisti valitsemamme viitekehys MOHO, jonka ansiosta saimme työhömmme lisää näkökulmia. Samalla opimme soveltamaan viitekehystä käytäntöön.

Olemme tyytyväisiä, että valitsimme tämän aiheen opinnäytetyöhömmme, sillä aihe on todella tärkeä. Aihe on myös ajankohtainen, sillä Kuopion varhaiskasvatuspalvelut ovat suunnittelemassa vuoden 2014 teemaksi leikkiä. Monet lapset eivät saa riittävästi leikkiä ja liikkua ulkona, sillä vanhemmilla ei usein ole aikaa tai kiinnostusta viedä lasta esimerkiksi leikki- puistoihin. Monet vanhemmat eivät välttämättä edes tiedä, kuinka paljon lapsi tarvitsisi leikkiä ja ulkoilua päivittäin, ja että leikkipuisto tarjoaisi tähän hyvän mahdollisuuden. Toivomme, että opinnäytetyöstämme olisi mahdollisimman monelle perheelle hyötyä, ja että vanhempien motivaatio tarjota lapselle leikkimahdollisuuksia lisääntyisi.

7 LÄHTEET

Arvonen, S. 2007. *Meidän perhe liikkuu*. Jyväskylä: Saarijärven Offset Oy.

Hautala, T., Hämäläinen, T., Mäkelä, L. & Rusi-Pyykönen, M. 2011. *Toiminnan voimaa - Toimintaterapia käytännössä*. Helsinki: Edita Prima.

Helenius, A. 1993. *Leikin kehitys varhaislapsuudessa*. Helsinki: Kirjayhtymä.

Jämsä-Taskinen, A., Kurvi P. & Nissi T. 2007. *Pienet lapset liikkeelle*. Kuopion kaupunki. Vapaa-ajankeskuksen, päivähoiton ja avohoidon yhteistyösuunnitelma.

Kalliala, M. 2004. *Mikä on leikkiä?* Julkaisussa *Leikin aika*. Lastentarhanopettajaliitto ry. [Verkkajulkaisu] [Viitattu 26.8.2013] Saatavilla: <http://www.lastentarha.fi/pls/portal/docs/PAGE/LTOL/01LTOL/00LTOL/06JULKAISUT/ESITTEET/LEIKINAIKA.PDF>.

Karvonen, P., Siren-Tiusanen, H. & Vuorinen, R. 2003. *Varhaisvuosien liikunta*. Jyväskylä: VK-Kustannus.

Kuopion kaupunki. 2012. *LapsiKuopio II –hanke 2010-2012*. [Verkkajulkaisu] [Viitattu 4.10.2012] Saatavilla: <http://www.kuopio.fi/web/kaupunkitietoa/lapsi-kuopio-hanke>.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. *Leikin merkitys lapselle*. [Verkkajulkaisu] [Viitattu 26.8.2013] Saatavilla: http://www.mll.fi/vanhempainnetti/lasten_leikit/leikin_merkitys_lapselle/.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2012. *Kasvu ja kehitys*. [Verkkajulkaisu] [Viitattu 18.12.2012] Saatavilla: http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/1_2-vuotias/.

Miettinen, P. 1999. *Liikkuva lapsi ja nuori*. Jyväskylä: VK-Kustannus.

Mitchell, R., Cavanagh, M & Eager, D. 2005. *Not all risk is bad, playgrounds as a learning environment for children*. International Journal of Injury Control and Safety Promotion, Vol 13. No. 2, June 2006, 122-124.

Pesonen, R. 2012. *LapsiKuopiossa kehitettiin useita oivallisia toimintamalleja*. Kuopion kaupunki. [Verkkajulkaisu] [Viitattu 4.10.2012] Saatavilla: http://www.kuopio.fi/web/opetus-ja-koulutus/opetus-ja-koulutus/-/asset_publisher/0ZUr/content/lapsikuopiossa-kehitettiin-useita-oivallisia-toimintamalleja?redirect=http%3A%2F%2Fwww.kuopio.fi%2Fweb%2Fopetus-ja-koulutus%2Fopetus-ja-koulu-tus%3Fp_p_id%3D101_INSTANCE_0ZUr%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-2%26p_p_col_pos%3D1%26p_p_col_count%3D2.

Prellwitz, M. & Skär, L. 2007. *Usability of playgrounds for children with different abilities*. Occupational Therapy International 14(3): 144-155.

Puura, K. *Lapsen normaali psyykinen kasvu ja kehitys*. Therapia Fennica. [Verkkajulkaisu] [Viitattu 10.1.2013] Saatavilla: http://therapiafennica.fi/wiki/index.php?title=Lapsen_normaali_psyykinen_kasvu_ja_kehitys.

Repo, I. & Nuutinen, T. 2003. *Viestintätaito*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Ritmala, M., Ojanen, T., Sivén, T., Vihunen, R. & Vilén, M. 2010. *Lapsen aika*. Helsinki: WSOYpro Oy.

Stagnitti, K. & Cooper, R. 2009. *Play as Therapy*. Lontoo: Jessica Kingsley Publishers.

Stagnitti, K. 2004. *Understanding play: The implications for play assessment*. Australian Occupational Therapy Journal 51, 3-12.

Venetpalo, A. & Tiihonen, M. 2012. *Leikki lapsen kehityksen tukijana - Alkuopettajien antamia merkityksiä leikistä lapsen kehityksen tukijana*. Lapin yliopisto, pro gradu tutkielma. Saatavilla: <http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/74725/Venetpalo.Aino%20ja%20Tiihonen.Milla.pdf?sequence=1>.

Vilén, M., Vihunen, R., Vartiainen, J., Sivén, T., Neuvonen, S. & Kurvinen, A. 2006. *Lapsuus - erityinen elämänvaihe*. Porvoo: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Woolfson, R. 2001. *Touhukas taapero – tue lapsesi kehitystä*. Helsinki: WSOY.

Zimmer, R. 2001. *Liikuntakasvatuksen käsikirja - Didaktis-metodisia perusteita ja käytännön ideoita*. Hämeenlinna: Karisto Oy.

LIITE 1: VALMIIT LEIKKIPUISTOJEN TAULUT

Infotaulu Hapelähteen puistossa

Kuva1: Siiri Piironen ja Anna Ruotsalainen 2012

Teemataulu Hapelähteen puistossa

Kuva2: Siiri Piironen ja Anna Ruotsalainen 2012

LIITE 2: TEEMATAULUJEN TEKSTIT

LEIKIN JA PELAAMISEN ILOA

Pieni taapero tutkii ympäröivää maailmaa liikkumalla ja leikkimällä. Taaperolle jo tunnelissa ryömiminen ja hiekkalaatikolla touhuaminen ovat jännittäviä leikkejä. Kiehtovat hiekkaleikit ja -lelut aktivoivat käden taitoja ja antavat lapselle tuntoaistikokemuksia. Vanhempi saa ihastella lapsen kaivamaa isoa kuoppaa tai muovaillemaa kakkua, ja vanhemman antamat kehut lisäävät leikin riemua ja oppimisen iloa. Lapsi nauttii luonnonmateriaaleilla leikkimisestä, ja luovuus kehittyy lapsen käyttäessä leikissä muitakin kuin valmiita leikkivälineitä.

Leikki-ikäinen keksii vilkkaan mielikuvituksensa ansiosta hienoja roolileikkejä, joissa hän saa kokemuksia muiden lasten kanssa leikkimisestä, sääntöjen noudattamisesta ja roolien omaksumisesta. Esimerkiksi vauhdikkaassa hippaleikissä lapsi pääsee toteuttamaan suurta liikkumisen tarvettaan, kun taas rauhallisempi kotileikki vahvistaa lapsen vuorovaikutustaitoja. Leikkipuisto on lapselle innostava tempurata, josta löytyy paljon uutta kokeiltavaa taitojen kehittymiseksi. Vanhemman ihastelut ja kehut kannustavat lasta haastamaan kehittyviä taitojaan ja samalla kohottavat lapsen itse-tuntoa.

Kouluikäinen on jo taitava liikkuja. Kouluikäistä lasta kiinnostavat taitoa ja vauhtia edellyttävät leikit, pelit ja välineet. Liikuntapeleissä lapsi harjaannuttaa liikkeidensä hallintaa ja saa tuntumaa nopeasti muuttuvaan kehoonsa. Mieluisia leikkejä ovat erityisesti sääntöleikit, joita leikitään isollakin porukalla. Yhteisleikeissä ja peleissä lapsen kekseliäisyys, yhteistyö- ja ongelmanratkaisukyky sekä pettymyksensieto kehittyvät.

LIIKKEEN JA VAUHDIN HURMAA

Pieni taapero saa ensimmäisistä keinumiskokemuksistaan huimia aistimuksia. Mahanpohjaa kutkuttava vauhdikas liike auttaa koko aistijärjestelmää kehittymään. Keinussa etenkin tasapainoaisesti kehittyy, kun lapsi aistii liikkeen vaihtuvaa suuntaa ja nopeutta. Lasta rauhoittaa hidas keinuminen, kun taas vauhdikkaampi keinuminen on aktivoivaa ja vireyttä nostavaa. Taapero tarvitsee aikuista säätelemään keinumisen ja liukumisvauhtia ja takaamaan turvallisuuden keinun kyydissä ja liukumäessä.

Leikki-ikäiselle puiston keinut, liukumäet ja karusellit tarjoavat lukuisia mahdollisuuksia vauhdikkaisiin leikkeihin, joita lapsi jaksaa toistaa yhä uudelleen ja uudelleen. Liukumäkeen noustessa ja sieltä alas laskiessa lapsen asento-, liike- ja tasapainoistit kehittyvät ja samalla lapsen kehonhahmotus ja liikesuoritusten suunnittelu vahvistuvat. Nämä taidot auttavat lasta oppimaan uusia liikuntamuotoja sekä toimimaan sujuvammin kaikissa arkitoiminnoissa.

Kouluikäinen lapsi voi olla jo melkoinen huimapää. Kilpasilla olo on luonnollista: kenellä on keinussa kovimmat vauhdit, entä kuka liukuu pulkkamäessä pisimmälle? Kekseliäs kouluikäinen yhdistelee perusleikkeihin sääntöjä ja kehittää pelejä: keinusta voi hypätä tai potkia ja heittää palloa. Lapsen kehon käyttö ja liikkeiden sulavuus kehittyvät vauhdilla, ja lapsi voi jatkuvasti hämmästyttää itsensä ja vanhempansa uusilla taidoillaan.

Tekijänoikeudet

Tekstit: Siiri Piironen ja Anna Ruotsalainen

Tekstit luovutetaan Kuopion kaupungin käyttöön, ja niitä voidaan muokata tarvittaessa.

Muut julkaisutarkoitukset ilman tekijöiden lupaa on kielletty.

SAVONIA
AMMATTIKORKEAKOULU

KUOPIO

LIITE 3: ESITTEEN TEKSTIT

LÄHDETÄÄN LEIKKIPUISTOON!

Leikkiminen on lapsellesi luontaisin tapa oppia ja kehittyä. 3-5 vuoden iässä lapsen kehitys etenee nopeasti. Yhteiset retket leikkipuistoon tarjoavat lapsellesi lukemattomia mahdollisuuksia leikkiä, liikkua ja oppia uusia taitoja. Samalla saat vaihtelua ja virkistystä omaan arkeesi ja tuet jo varhain lapsesi liikunnallisen elämäntavan omaksumista.

Leikkimällä taitavaksi

Tiesitkö, että kun lapsesi heittäytyy roolileikkiin tai temppuilee Tarzanin lailla kiipeilytelineessä, hän oppii paljon tärkeitä taitoja: perusliikkeet ja kehonhallinta kehittyvät, sosiaaliset taidot harjaantuvat ja omatoimisuus arkitoiminnoissa vahvistuu. Leikin avulla myös lapsesi ajattelu- ja havaintotoiminnot, persoonallisuus sekä itsetunto rakentuvat. Leikin kautta lapsesi oppii hahmottamaan ympäristöään ja harjoittelee erilaisia toimintatapoja, elämän sääntöjä sekä tunteiden säätelyä. Leikki rikastuttaa hänen elämäänsä ja tuo siihen jännitystä.

Sisällä istuen vai ulkona leikkien?

Lapsellesi on tärkeää päästä leikkimään vaihtelevissa ympäristöissä ja käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä leikeissään. Leikkipuiston välineet tuovat iloa, vaihtelua ja elämyksiä liikkumiseen. Lapsen liikkumista rikastuttavat esimerkiksi erilaiset keinut, kiipeily- ja tasapainoilutelineet sekä liukumäet, joita lapsesi innostuu käyttämään osana mielikuvitukSELLISIA leikkejään. Leikkipuisto tarjoaa lapsellesi huikaita elämyksiä ja liikkumismahdollisuuksia, ja kokemustensa myötä hän keksii yhä uusia ja uusia tapoja liikkua ja leikkiä leikkipuiston välineitä käyttäen.

Virkistystä vanhemmille

Parhaimmillaan leikkipuistossa käyminen on antoisa kokemus niin lapselle kuin aikuiselle. Lapsesi mukana leikkiin heittäytyminen auttaa irrottautumaan arjen askareista. Lapsi nauttii suunnattomasti huomiostasi ja seurastasi. Lapsesi liikkumisen riemuun ja onnistumisen kokemuksiin osallistumalla saat iloa myös itsellesi. Samalla opit tuntemaan lastasi paremmin. Leikkipuistossa käymällä tarjoat lapsellesi monipuolisen leikkiympäristön, mutta pääset myös itse nauttimaan ulkoilmasta ja muiden aikuisten juttuseurasta. Siellä aikuiset voivat jakaa arjen asioita ja saada uusia mukavia tuttavuuksia.

Yhdessä liikkuminen tavaksi

Leikkipuistossa käyminen on helppo tapa edistää lapsen terveyttä ja hyvinvointia. Näin toimimalla tuet lapsesi liikunnallisen elämäntavan omaksumista. Varhain omaksutut mallit ovat usein pysyviä.

Koko perheen yhteiset ja säännölliset puistoretket ovat hyviä valintoja lapsen kasvun ja kehityksen tukemisessa. Tarjoa siis lapsellesi mahdollisuuksia päästä ulos leikkimään, liikkumaan ja viettämään perheen yhteistä aikaa!

PIENIN ASKELIN LEIKIN MAAILMAAN

Lapsesi ei välttämättä hakeudu luonnostaan kaikkiin leikkeihin. Häntä voi pelottaa liukumäkeen kiipeäminen tai muiden lasten kanssa leikkiminen. Sinun tuellasi ja kannustuksellasi lapsesi saa kuitenkin varmuutta näihin tilanteisiin. Huomioi lapsesi yksilöllisyys ja ainutlaatuisuus ja iloitse hänen pienistäkin saavutuksistaan.

Harjoitus tekee mestarin

Jotkut leikit voivat olla lapselle haastavia, jos kehonhallinta, - hahmotus tai tasapaino eivät ole kehittyneet vielä tarpeeksi. Jotta lapsesi taidot pääsisivät kehittymään, on tärkeää antaa hänelle paljon mahdollisuuksia liikkua. Silloin hänen taitonsa alkavat kehittyä kuin itsensä. Anna lapsesi kävellä sen sijaan että työnnät rattaissa. Ota lapsesi mukaan arkiaskareisiin ja mahdollista monenlaiset sisä- ja ulkoleikit lapselle.

Jos jokin tietty toiminto tai leikki tuottaa lapsellesi hankaluuksia, näytä hänelle mallia liikesuoritukseen. Jaa monimutkainen tehtävä pienempiin osiin, ja kannusta lastasi ja kehu onnistumisista. Voit myös tarvittaessa ohjata lasta ”kädestä pitäen”, mutta älä tee lapsen puolesta kaikkea tai painosta häntä.

Vauhtia vähin erin

Jos lastasi pelottaa mennä keinuun tai liukumäkeen, voit ensin tutustua lapsesi kanssa kaikessa rauhassa leikkivälineisiin, esimerkiksi istumalla keinussa ilman vauhtia. Kerro lapsellesi, että keinuminen tai liukuminen on turvallista, ja olet koko ajan lapsen turvana leikissä. Keinuun tai liukumäkeen liittyen voitte myös lapsesi kanssa yhdessä keksiä jonkin hauskan leikin, joka innostaa häntä kokeilemaan näitä uusia välineitä.

Kohti korkeuksia

Keinussa tai kiipeilytelineessä lapsesi voi tuntea olonsa epävarmaksi, kun jalat ovat irti maanpinnasta. Rohkaise lasta kokeilemaan näitäkin leikkejä vähitellen, hänelle sopivalla tahdilla. Yhdellä kerralla ei tarvitse kiivetä heti kiipeilytelineen huipulle. Jo kiipeilytelineeseen tutustuminen tai keinussa istuminen voivat olla lapsellesi isoja askeleita, joten muista antaa paljon positiivista palautetta ja kannustaa häntä jatkamaan.

Leikitään yhdessä

Jos lapsesi arastelee muiden lasten kanssa leikkimistä, tarjoa hänelle paljon mahdollisuuksia olla muiden lasten seurassa. Rohkaise lasta sosiaaliin tilanteisiin niiden välttelyn sijasta. Voit olla itse aluksi mukana tilanteissa, jos lastasi pelottaa tutustua yksin uusiin lapsiin. Mikäli lapsi on saanut huonoja kokemuksia sosiaalisissa tilanteissa, palauta hänen luottamuksensa muihin lapsiin lohduttamalla ja rohkaisemalla.

Lapsen on helpompi mennä uusiin tilanteisiin ja tutustua uusiin ihmisiin, kun hän luottaa itseensä. Kehu lastasi hänen hyvistä puolistaan ja kerro hänelle, että muut pitävät hänestä ja hänen seurassaan on hauskaa. Näin autat vahvistamaan lapsesi itsetuntoa.

Tuumasta toimeen

Lapsesi saattaa tarvita tukea leikin aloittamisessa tai leikkien keksimisessä. Anna lapsellesi vaihtoehtoja, esimerkiksi hiekkalaatikolla muutama erilainen hiekkalelu. Jos lapsesi tarvitsee apua leikin aloittamisessa, voit näyttää ensin mallia. Heittäytymällä itse mukaan leikkiin innostat samalla lasta leikkimään. Voit olla mukana leikissä, mutta anna lapsesi ohjailla sen kulkua. Näytä lapselle, että hyväksyt hänet sellaisena kuin hän on, ja anna myönteistä palautetta kaikista lapsen itse keksimistä leikeistä.

Tekijänoikeudet

Tekstit: Siiri Piironen ja Anna Ruotsalainen

Tekstit luovutetaan Kuopion kaupungin käyttöön, ja niitä voidaan muokata tarvittaessa.

Muut julkaisutarkoitukset ilman tekijöiden lupaa on kielletty.

SAVONIA
AMMATTIKORKEAKOULU

KUOPIO
